

Täysistunto

Keskiviikko 9.1.2019 klo 14.06—19.54

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 311/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan, siis tähänkin samalla tavalla kuin edelliseen, 30 minuuttia eikä runsaasti enemmän. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden, joista puhemiesneuvosto on yksimielisesti sopinut, osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

16.23 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on tosiaan peräkkäin kolme erittäin tärkeää terveydenhuollon sisältöihin vaikuttavaa esitystä, joista nyt seuraavaksi esittelen listan mukaisesti ensihoidon kokonaisuuden.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi terveydenhuoltolakiin kuuluvia ensihoitopalveluiden säännöksiä vastaamaan maakunta- ja sote-huollon uudistuksen uusia rakenteita. Tämänkin lain on tarkoitus tulla voimaan maakuntien aloittaessa vuonna 21. Tämän lain mukaan ensihoitopalvelu olisi viranomaistoimintaa, osa sosiaali- ja terveydenhuollon päivystysjärjestelmää, mutta ennen kaikkea erittäin tärkeä osa yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta. Luulenpa, että monet meistäkin mittaavat terveydenhuoltomme onnistumisia siinä hetkessä, kun vaikean ja kriittisen tilanteen tullen joudumme hyllyttämään apuun ensihoidon ambulanssilla tai onnettomuuspaikalle osuessamme.

Tämän viranomaistoimintaluonteen vuoksi ensihoitopalvelun tuottamisesta säädetään muista sote-palveluista poikkeavalla tavalla. Tämän esityksen mukaan ensihoitopalvelu olisi maakunnan järjestämisvastuulla, se tuotettaisiin maakunnan omana toimintana tai yhteistyössä toisen maakunnan kanssa ja ensihoitopalvelun tehtävän määrittely vastaisi nykyisiä tehtäviä. Maakuntien omaan järjestämiseen ja tuottamiseen kuuluisivat ensihoitopalvelun johtotehtävät, palvelutasopäätöksestä päättäminen yhteistyöalueittain yhteensovitetuna, mutta myös päättäminen siitä, miten palvelut tuotetaan. Lisäksi ensihoitopalveluun kuuluvat valmiuden ylläpitäminen, valmiussuunnitelmien laatimiseen osallistuminen ja viranomaisyhteistyö. Viranomaistehtäviä ei ole mahdollista hankkia tässä laissa muilta palveluntuottajilta. Maakunnan oma toiminta tuotettaisiin maakunnan sote-liikelaitoksessa. Maakunnan omana tuotantona voitaisiin ensihoitopalvelun potilastehtävien hoitamista sekä ensivastetoimintaa tuottaa myös maakunnan pelastustoimen liikelaitoksessa, koska myös pelastustoimen tehtävä siirtyy maakunnille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2018 vp

Arvoisa puhemies! Maakunta voi käytännössä siis hankkia kilpailuttamalla muilta palveluntuottajilta lain 40 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua ensihoidon potilastehtävien hoitamista sekä 5 kohdassa tarkoitettua ensivastetoimintaa.

Jatkossa kun Suomi jakautuu viiteen yhteistyöalueeseen, näillä olisi nykyistä laajempia valmiuden ja varautumisen ja päivystystoiminnan yhdenmukaiseen suunnitteluun ja ohjaukseen liittyviä tehtäviä. Nämä tehtävät tässä laissa on nyt organisoitu uudelleen. Yhteistyöalueilla toimisivat ohjausryhmät, joilla olisi hallinnollisia tehtäviä, ja sote-huollon päivystyksen valmiuskeskukset, joilla olisi operatiivisia ohjaustehtäviä. Lisäksi yliopistollista sairaalaa ylläpitävät maakunnat yhdessä muiden yliopistollista sairaalaa ylläpitävien maakuntien kanssa yhteensovittaisivat ensihoitopalvelua siten, että siitä oikeasti muodostuisi kansallinen kokonaisuus eri tavoin kuin tänään.

Tämä on tarpeen, arvoisa puhemies, koska ensihoitopalvelujen resursseja tulee pystyä käyttämään myös maakuntarajojen yli ensisijaisesti ruuhkahuippujen tilanteessa. Valmius- ja varautumissuunnittelu erilaisia soten häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten tulee todellakin tehdä maakuntarajat ylittäen, koska nykyaikaisissa uhmamalleissa tilanteiden vaikutukset harvoin rajoittuvat vain yhteen paikkaan. Nämä yhdenmukaistuvat toimintakulttuurit mahdollistavat resurssien tarkoituksenmukaisen käytön ja muodostavat myös osan kokonaisturvallisuuttamme.

Nykyisin, arvoisa puhemies, kunnilla ja sairaanhoitopiireillä on erilaisia puhelinneuvontanumeroita päivystyksellisiin tilanteisiin. Jatkossa asiakas, jokainen suomalainen, voi soittaa yhteen valtakunnalliseen puhelinnumeroon, uuteen päivystysapuun 116 117. Puhelut ohjataan keskitetysti nyt tästä eteenpäin siis yhden numeron kautta, ja nämä eivät rasita muuta päivystystoimintaa tai paljon kuormituksen alla olevaa hätäkeskustoimintaa. Lisäksi puhelinneuvonnalla pystytään ohjeistamaan potilaita muun muassa siitä, onko tarpeen lähteä käymään päivystyksessä, voiko asian hoitaa muulla tavoin ja mikä olisi oikea paikka hoitaa asia. Siis jatkossa numerossa 112 hoidettaisiin oikeasti kiireelliset, välttämättömät ja hengenvaaralliset tilanteet ja tässä uudessa puhelinpalvelussa 116 117 vähemmän kiireelliset palvelut mutta silti sellaiset, joissa ihminen kokee tarvitsevänsä apua.

Ensihoitopalvelut, arvoisa puhemies, rahoitetaan tulevaisuudessa kokonaisuudessaan maakuntien yleiskatteellisella rahoituksella. Ensihoitopalveluiden ja palveluun kuulumattomien potilassiirtojen, jotka maakunta on velvoitettu kilpailuttamaan, tulee jatkossa olla maakuntien järjestämis- ja kustannusvastuulla. Kansaneläkelaitoksen sairausvakuutuslain nojalla maksamat korvaukset ensihoitopalveluun ja potilassiirtoihin lakkaavat vuoden 21 alusta.

Kuten jo mainitsin, arvoisa puhemies, maakunnan järjestämis- ja kustannusvastuulle kuuluisivat jatkossa ensihoitopalveluun kuulumattomat potilassiirrot, joilla tarkoitetaan sellaisia tilanteita, kun terveydenhuollon palvelujen saamiseksi potilas on lääketieteellisin perustein välttämätöntä kuljettaa maakunnan järjestämisvastuulla olevasta terveydenhuollon yksiköstä toiseen yksikköön jatkohoitoon tai tutkimukseen, eli sellaisia tilanteita, missä ei tarvita niin välitöntä lääketieteellistä apua. Näissä maakunnan on hankittava kuljetukset ja siirrot kilpailuttamalla yksityisiltä palveluntuottajilta, ellei se ole markkinapuutteen vuoksi mahdotonta.

Tällä esityksellä säädettäisiin ensihoitopalvelun sisällöstä siis pääsääntöisesti samalla tavalla kuin nykyisin, mutta ensihoitopalvelun viranomaisluonne ja julkinen vastuu näkyisivät säädöksissä entistä selvemmin myös julkisen tuotannon kautta ja samanaikaisesti turvattaisiin oikeissa kohdin monituottajamallin säilyminen ensihoitopalvelun tuottamisessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2018 vp

Yhteistyöalueiden ohjaustehtävää vahvennetaan ja tehtäviä laajennetaan koskemaan laajemmin päivystystoimintaan liittyvää valmius- ja varautumissuunnitelmaa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

16.30 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En, ministeri, kahdeksi teidän tilannettanne millään tavalla. Olette pyrkinyt viemään asioita eteenpäin tällä hallituskaudella, monia sellaisia, joista ette ehkä ole edes samaa mieltä. Teitä on nimittäin sitonut tämän hallituskauden alussa solmittu lehmänkauppa, jossa keskustapuolue on saanut maakuntauudistuksen ja kokoomus on saanut markkinaehtoisien soten.

Mutta se, että te kritisoitte minun kauttani ministerinä ja perustelette sillä sitä, että te ette ole esimerkiksi tätä maksukattoasiasiaa hoitanut kuntoon, ei ole kovinkaan tyylikästä. Ja kun puhutaan markkinaehtoisesta sotesta, nyt käsittelyn alla oleva esitys on vain yksi esimerkki siitä, millä tavalla teidän vahtivuorollanne, arvoisa ministeri, on tämä sote-malli saanut sellaisia markkinaehtoisuuden merkkejä, että Suomi ei niistä tulisi selviämään. Onneksi meillä on perustuslakivaliokunta.

16.31 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus tehdään sen takia, että jokainen suomalainen saisi verovaroin, julkisin varoin tuotetut palvelut. Helsingissä esimerkiksi vain noin 35 prosenttia saa terveyskeskuspalvelut, muut käyttävät yksityistä terveydenhuoltoa. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Jatkossa kun yksityistä rahaa saa, niin pitää sitoutua niihin kriteereihin, siihen lainsäädäntöön, mitä julkinen valta sanoo. Eli tämä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on sellainen, että laitetaan markkinat ohjaksiin sen verran kuin lainsäädännöllä on mahdollista.

Ja totean sen, että ministeri varmasti viittasi siihen, että kun sosiaalidemokraatit olivat ministereinä, silloin vanhuspalvelulain mukana piti uudistaa järkyttävän sekava vanhuspalveluiden asiakasmaksulainsäädäntö, mutta lakia ei kuulunut, ei vaikka sitä peräänkuulutettiin. Nyt se on tullut, ja tämä on loistava parannus. Iloitaan siitä. Eli ei tässä moitteita tullut perusteetta, vaan ihan tosiasian ministeri Saarikko taisi tuossa sanoa, ja minusta se oli aivan oikein.

Eli toivon, [Puhemies koputtaa] että ymmärrätte, että sote-uudistuksen tarkoitus on turvata verovaroilla palvelut ja laittaa markkinoita kuriin, eikä niin kuin te väitätte. Lukekaa sote-esitys.

16.32 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jos kuitenkin palataan tähän käsittelyssä olevaan hallituksen esitykseen. Julkisuudessa on siis esitetty raajuja väitteitä, muun muassa Kauppalehdessä 4. päivä tammikuuta, että potilassiirto ja ensihoito halutaan ulkoistaa yksityisille yrityksille, mutta kun lukee itse hallituksen esityksen, niin nämä väitteet tuntuvat osin uutisankoilta.

Kysyn kuitenkin ministeriltä: olenko ymmärtänyt oikein, että potilassiirtojen ulkoistaminen liittyy vain ei-kiireellisiin kuljetuksiin? Ja toivon myös, että ministeri voi vastata, onko ensivastetoiminnan hankkiminen yksityisiltä toimijoilta joiltain osin mukana esityksessä. En ihan täysin saanut tätä vielä kiinni. Ymmärrän sen, että ei-kiireellisissä potilas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2018 vp

kuljetuksissa voidaan käyttää yksityisen sektorin toimijoita, mutta eihän tämä esitys johda siihen, että jatkossa onnettomuuspaikalle ensimmäisenä kiiruhtavasta toimijasta käydään kauppaa?

16.33 Eero Reijonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä hallituksen esityksessä lähtökohtana on ensihoidon järjestäminen maakuntauudistuksen jälkeen. Minä haluan kertoa Pohjois-Karjalasta esimerkin, kuinka hyvin se toimii, kun se on keskitetty. Se on nyt hoidettu jo monta vuotta, ennen Siun soteakin, niin, että sen on Pohjois-Karjalan pelastuslaitos keskitetysti hoitanut eli yhteiskunta on sen hoitanut, ja se toimii erinomaisesti. Haluan kaikille sen kertoa, että me saamme erittäin paljon positiivista sen takia, että se on osaavissa käsissä, ensihoito on kehittynyt tosi paljon viime vuosien aikana, ja meidän kaikki tiedämme, että sillä on erittäin iso merkitys, että ensihoito toimii. On tietyt ajat, jolloin ambulanssin pitää olla kohteessa, eli ne on määritetty, ja tässä esityksessä ymmärtääkseni niihin aikarajoihin ei ole puututtu vaan siihen, kuinka ensihoito järjestetään. Minusta hallituksen esitys on erinomainen, ja sitä kannattaa viedä hyvissä tuumin eteenpäin.

16.34 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu perustuslakivaliokunnan tekemisistä soten ympärillä. Itsekin olen siinä valiokunnassa ollut, ja kuten edellisessä puheenvuorossa toin esille, me olemme kymmeniä kertoja tai itse asiassa satoja kertoja näitten asioiden ympärillä kokoontuneet, ja tässä puhuttiin siitä, ja ministeri Saarikko totesi, että on hyvä, että meillä on perustuslakivaliokunta. Kyllä, mutta se tilanne on semmoinen... Olen koulutukseltani juristi ja olen tottunut siihen, että asioihin pitää huolellisesti perehtyä. Meillä on nyt toista kertaa jo palautunut tämä edellinen paketti, joka meillä on tällä hetkellä siellä käsittelyssä rahoituksen osalta. Sitten meillä on näitä yksittäisiä lakeja, joita koko ajan tulee, niin kuin tämänkin laki ja niin kuin tuo asiakasmaksulaki, ja lähtökohtana tietyllä tavalla on, että sote on jo hyväksytty. Tuntuu, että näitten olisi pitänyt olla yhdessä yhdellä kertaa käsittelyssä. Tiedätekö, minun on hyvin vaikea juristina ymmärtää, että minun pitäisi kiireessä tehdä Suomen historian suurin uudistus tällä alueella, [Puhemies koputtaa] ihan muutamassa kuukaudessa käsitellä nämä kaikki. Se tuntuu todella järkyttävältä.

16.35 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen sosiaali- ja terveyspolitiikan ensisijainen päämäärä ei vaikuta olevan kansalaisten elintärkeiden palveluiden kustannustehokas järjestäminen vaan markkinoiden avaaminen. Se on käynyt selväksi, ja käsitys vahvistuu ei-kiireellisiä potilassiirtoja koskevasta pykälästä. Myös ensivastetoiminnan ulkoistaminen nyt mahdollistetaan. Hallitus ei anna tulevaisuudessa maakuntien itse valita, miten ei-kiireelliset potilassiirrot järjestetään ja kuinka paljon niistä tuotetaan itse, vaan hallitus edellyttää pykälässä, että ne aina kilpailutetaan eli annetaan yksityisten käsiin. Kysyisinkin ministeriltä: millä kansanterveydellisellä syyllä te perustelette tämän kilpailuttamispakon ja viette maakunnilta itsenäisen päätösvallan pois tässä asiassa?

16.36 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensihoitopalveluiden on jatkossa tarkoitus olla maakunnan vastuulla, ja en itse — kun päivystyksestä tulen ja olen siellä ollut vuosia — nyt näe tässä esityksessä mitään ongelmaa, koska tämä tulee olemaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2018 vp

vastaavalla tavalla kuin se on tälläkin hetkellä. Se tehdään monituottajamallilla, ja se on myöskin hyvä ajatellen valmiutta, koska silloin me pystymme koko maan tasolla varmistamaan, että meillä on ensihoitoa eri puolille, että meillä on pelastuslaitokset tai se maakunnan liikelaitos, joka vastaa pelastustoiminnasta ja ensihoidosta, mutta sitä täydenne-tään sitten yksityisillä toimijoilla. Jos meillä tulee vaikka suuronnettomuustilanne tai joku semmoinen, että tarvitaan yhtäkkiä paljon kapasiteettia, totta kai silloin on järkevää käyttää myöskin yksityisiä siinä toiminnassa. Sitten taas kiireettömissä kuljetuksissa yksityiset ovat hyvin merkittävä voimavara. Se on ihan hyvää yhteistyötä siellä kentällä, niin että minä en näe mitään ristiriitaa tässä. [Puhemies koputtaa] Keskitytään joihinkin semmoin siin asioihin, joissa on oikeasti jotain ristiriitaa, mutta tässä sitä minusta ei ole lainkaan.

16.37 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ihan ensin täytyy sanoa, että jos tämä kahden puhelinnumeron järjestelmä tulee toimimaan, niin se kuulostaa hyvältä, koska tällä hetkellä me tiedämme, että hälytyskeskukset ovat todella ruuhkaisia ja niissä ihmisten voimavarat ovat tällä hetkellä aika vähissä ja sinne ei saada työntekijöitä elikkä meillä on tämmöinen häkeongelma siinä, minne ne puhelinnumerot ohjautuvat.

Toisena näkökulmana: Kun tässä puhutaan tästä koko sotesta, joka on täällä siis nyt kolmatta kertaa tämän hallituksen aikana, kyse ei ole siitä, että oppositio olisi ollut sitä vastaan — vaikka on tietysti — vaan kyse on siitä, että ei ole voitu osoittaa, että voitaisiin näillä malleilla turvata ihmisille palvelut. Siinä, että ihmiset eivät ole saamassa palveluita tasavarvoisesti, ovat olleet nämä ongelmat.

Mutta tähän kysymykseen: Kun tässä kerran nämä normaalit ensihoitopalvelut tulevat maakunnan omaa tuotantona — järjestäminen sekä tuotanto — niin miksi tätä mallia ei voitu tehdä koko soteen? Miksi tätä mallia, että itse järjestetään ja tuotetaan, [Puhemies koputtaa] ei voitu tehdä koko soteen? Plus sitten tietysti tämä, että kiireettömät on pakko kilpailuttaa — en ymmärrä myöskään, miksi.

16.39 Martti Talja kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiireettömän hoidon osalta meillä on tälläkin hetkellä kilpailutusvelvoite, elikkä tässä lain sisällössä ei ole mitään muutosta nykytilanteeseen nähden, niin kuin ei koko tässä ensihoitotoiminnassakaan ole. Ensivaste on tälläkin hetkellä lakisääteistä. Alueella tulee järjestää se silloin, kun ensihoitoyksikön etäisyys on niin pitkä, että sitten mahdollisesti tarvittaisiin. Ensivasteyksikkö antaa sen ensiavun siellä, mutta se on ensiavun luontoista toimintaa.

Kyllä päivystyksen osana ovat entistä enemmän eteen työnnetty ensivasteyksiköt, jotka liikkuvat kumipyörillä. Tällä hetkellä palveluntuottajina voivat olla pelastuslaitokset, sairaanhoitopiirit tai yksityiset palveluntuottajat. Tässäkään ei ole mitään uutta tähän nykyiseen lainsäädäntöön nähden. Entistä enemmän tämä otetaan nyt sitten maakuntien huostaan ja velvoitetaan entistä enemmän palveluntuottajat käyttämään yhtenäisiä tieto- ja viestintäjärjestelmiä ja samalla on velvoitettu yhteistoimintaan kriisitilanteessa.

16.40 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monien muiden tavoin minäkin ihmettelen tätä hallituksen tapaa koko ajan pakotettuna tuoda palveluiden markkinaehtoistaminen mukaan tämän sote-uudistuksen kaikkiin eri osiin. Niin kuin tässä on aikaisemmin mainittu, ensivastetoiminnan osalta siis avataan mahdollisuus hankkia näitä palveluita myöskin yksityisiltä yrityksiltä, mitä ei ole ollut aikaisemmin, ja ainakin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2018 vp

itse luin tämän esityksen ensihoitoon kuulumattomien potilassiirtojen osalta niin, että tässä nimenomaan siis veloitetaan maakuntia ensisijaisesti kilpailuttamaan näitä palveluita. Miksi halutaan tehdä tällaista lainsäädäntöä, jossa ikään kuin pakotetaan maakuntia hankkimaan palveluita ensisijaisesti tällä tavalla sen sijaan, että annettaisiin niille liikkumavaraa itse päättää, mikä on tarkoituksenmukaista? Esityksen mukaan tämä laajentaa yksityisten palveluntuottajien osuutta potilassiirroissa merkittävästi, koska potilassiirtojen määrä on merkittävästi suurempi kuin ensihoitotehtävien osuus.

16.41 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensihoitopalvelut ovat erittäin tärkeä, keskeinen osa sairaanhoitoa, ja niiden toimivuus niin akuuteissa, kiireellisissä tilanteissa kuin muissakin kuljetuksissa on tietysti olennainen osa. Olisin halunnut nostaa tästä esityksestä erinomaisen kohdan: tämän sosiaali- ja terveydenhuollon päivystystoimintojen neuvonta- ja ohjauspalvelun, tämän uuden puhelinnumeron. Näkisin, että se on kauan odotettu ja erittäin tarpeellinen uudistus, ja toivoisin sen lähtevän hyvin käyntiin.

Mutta itse ajattelen tässä kilpailutustoiminnassa myös ensihoitopalveluun kuulumattomia potilassiirtoja ja nimenomaan tätä kilpailutusvelvollisuutta, niin kuin on tullut muutamissa edeltävissäkin puheenvuoroissa esille. Ettekö näe ongelmaa siinä, että ensisijaisesti nimenomaan pitäisi kilpailuttaa eikä alueille, maakunnille itselleen annettaisi sitä päätösvaltaa?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä vastauspuheenvuoron edustaja Saloselle ja hänen jälkeensä ministerille 3 minuuttia, jotta jää sitten ministerin puheenvuoron jälkeen vielä tilaisuus muutamaaan vastauspuheenvuoroon.

16.42 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ajattelen yleisestikin niin, että keskittämisen seurausta on se, että jatkuvat autoletkat kulkevat tuolla valteilla, ja se ei tunnu järkevältä eikä inhimilliseltä.

No, tässä kohdin kuitenkin puhumme ensisijaisesti ensihoitopalvelun viranomaistoinnasta, mutta myöskin yksityiseltä sektorilta hankittavasta kuljetuspalvelusta. Varmasti valtaosa näistäkin on esimerkiksi vanhuksia, joita sitten siirretään paikasta toiseen. Minua kiinnostaa tässä julkinen valta ja julkisen vallan raja. Onko aivan varmaa, että nyt näissä kuljetuksissa, jotka annetaan näille yksityisille, ei ole tilanteita, joissa käytetään julkista valtaa? Olemme nimittäin tänään kuulleet, että toisenlaisessa kuljetuksessa, joka koskee sosiaali- ja terveydenhuoltoa, ongelma on nimenomaan se, että yksityiset yritykset käyttävät julkista valtaa, [Puhemies koputtaa] ja haluan varmistaa, että tässä ei niin ole.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri, 3 minuuttia, ja sen jälkeen jää vielä aikaa vastauspuheenvuoroille.

16.43 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan todeta vielä, koska huomasin, että varmaankin edellisen keskustelun tiukasta aikataulustakin johtuen saattoi varmasti syntyä vääriä käsityksiä: Edustaja Guzenina, minä muistaakseni olen muistanut aina todeta myös ne erinomaiset asiat, joita kaudellanne toteutui. Niitäkin oli monia. Mutta en pitänyt kohtuullisena sitä syytöstä, että nyt kun asia-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2018 vp

kasmaksulaki monen hallituskauden valmistelun jälkeen tuodaan, niin toteatte, että se on ikään kuin väärin tuotu. Se tuohdutti minua, ja siksi arvioin sillä tavoin kuin äsken tein.

Mitä tulee sitten tähän lakiesitykseen, aivan oikein, kuten edustaja Aalto totesi, tässä yhteydessä on tarkoitus puhua tärkeästä viranomaistoiminnasta, ja kuten aiemmin totesin, niin oman käsitykseni mukaan tällä monet suomalaiset mittaavat paljolti myös palveluidemme toimivuutta ja niiden luotettavuutta ja myös ihmisten yhdenvertaisuutta.

Yksittäisenä kysymyksenä voin todeta, että ensivastepalvelut säilyvät jotakuinkin entisellään. Peruskuva niistä säilyy aika lailla samana. Mutta sitten ovat nämä määritelmällisesti potilassiirrot, siis tilanteet, joissa ei olla tekemisissä ensihoidon kanssa, joissa niin sanotusti pillit eivät ole päällä, jos sen kansantajuisesti voisi todeta. Sellaisissa tilanteissa, joissa ei ole akuutti kiire, hengenhätä, tai eivät ole vahvasti lääketieteelliset operaatiot käynnissä, maakunta on velvoitettu kilpailuttamaan palvelut. Miksi? Ei siksi, että hallitus erityisen aktiivisesti, kuten täällä moni syyttää, haluaisi tieteen tahtoen etsiä koloa yksityiselle palvelutuotannolle, jota en kyllä sinänsä pidä erityisen pahana asiana ensihoidon piirissä. Minusta tämä maa on täynnä ihan kunniakkaita ambulanssiyrittäjiä, pienyrittäjyyttäkin on paljon näiden palveluiden äärellä vuosien ja vuosikymmenten aikana ollut. Mutta taustalla on EU-kanta. EU on nähnyt ensihoitoon kuulumattomat siirrot luonteeltaan taloudelliseksi toiminnaksi toisin kuin ensihoito. Ja koska nämä palvelut on ollut velvoitettava irrotettavaksi tästä kokonaisuudesta, velvoitettava ikään kuin hankkimaan selkeästi yksityiselle rooli palvelutuotannossa EU-säädösten mukaisesti, tämä on rajattu niihin palveluihin, jonka äärellä ei olla voimallisesti viranomaispalveluiden ja viranomaistoiminnan kanssa tekemisissä. Tämä toivottavasti selventää tätä paljon ihmetystä herättänyttä kohtaa näiden puheenvuorojen osalta. Siis kysymyksessä on EU:lle tehty kantelu siitä, mikä on yksityisen palvelutuotannon rooli ensihoidon kokonaisuudessa. Tuon säädöksen puitteissa on päädytty esityksessä velvoittavasti ottamaan yksityinen vahvasti palvelutuotantoon kilpailutusten kautta ensihoitoon kuulumattomissa siirroissa. Siis ei ensihoidossa, vaan ensihoitoon kuulumattomissa siirroissa.

Ja, arvoisa puhemies, jos sallitte, niin tässä yhteydessä minusta olisi hirveän oleellista miettiä sitä, että ikääntyvässä Suomessa, kun tavoitteenamme on, että ikäihmiset mahdollisimman pitkään asuisivat kotona, meidän on löydettävä uudenlaisia palveluratkaisuja tukemaan kotona pärjäämistä. [Puhemies koputtaa] Ja yksi osa sitä on, että me emme turhaan lähettäisi paikalle ehkä myöskin kalliiksi tulevaa ambulanssikäyntiä, jos ikäihmisen kiireisen hoidon tarpeen peruste ei ole välttämättä ambulanssin kapasiteettia vaativaa vaan ehkä kevyempää tukea kotona asumiselle akuutissa tarpeessa. Siksi on tärkeää, että meillä muodostuu sellaisia toimijoita, julkisia, yksityisiä, maakuntien omia, pelastustoimen omia malleja, joissa kehitetään uudenlaisia liikkumisen tapoja ihmisten luo akuuteissa hoidon ja hoivan tarpeen tilanteissa. Yksi osa tätä palvelurakenteemme muutosta on nyt uusi palvelunumero, jonka ydintehtävä on neuvonta ja ohjaus hiukan toisentyypisissä tilanteissa, niissä, joiden ei tarvitsisi ruuhkauttaa 112-numeroa, kuten tänä päivänä tapahtuu.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkari: Arvoiset edustajat, meillä on vielä noin 5 minuuttia aikaa tähän varattu. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat nyt käyttää vielä vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

16.48 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli kiinnostavaa kuulla ministerin vastaus tähän ihmetykseen siitä, miksi näissä ei-kiireellisissä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2018 vp

potilaskuljetuksissa pitää nyt sitten maakuntien ihan pakosti kilpailuttaa nämä kuljetukset. Itse olen kyllä sitä mieltä, että tässä hallituksen sotessa mennään markkinoiden ehdoilla hyvin pitkälti, ja se johtuu tästä edellä keskustellusta lehmänkaupasta, jossa keskusta on saanut maakunnat ja sitten kokoomus saa tämän markkinaehtoisen soten. Kun te avaatte sosiaali- ja terveystalvet markkinoille, niin siinä tullaan hirveen monessa kysymyksessä siihen, mikä kaikki voidaan sitten enää pitää omana toimintana — mikä voidaan pitää julkisella ja mikä on sitten ikään kuin pakko avata kilpailutukselle. Ja tähän on se iso kysymys, jonka kanssa me olemme joutuneet painimaan sosiaali- ja terveystalviokunnassa. Pitkään olemme käsitelleet yhdessä asiantuntijoiden kanssa vaikkapa laboratorio- ja kuvantamistalvet ja niiden roolia tässä sotessa. [Puhemies koputtaa] Kyllä pahoin pelkään, että Suomessa tullaan vielä katumaan raskaasti tätä markkinaehtoista mallia, [Puhemies koputtaa] josta te olette nyt poliittisen lehmänkaupan tehneet.

16.49 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun näitä soteen liittyviä hallituksen esityksiä tuodaan tänne eduskunnan käsittelyyn tipoittain ja jopa sote- ja perustalviokunnat asiantuntijoiden on vaikea saada enää selkeää kuvaa siitä, toteutuvatko ihmisten perustalviokudet tässä isossa kokonaisuudessa, niin kyllä sitä on paikallaan kritisoida. Talvetmaksulaki on tärkeä ihmisten perustalviokuksien toteutumisen kannalta, ja sen perusteelliselle arvioinnille jää, arvoisa ministeri, nyt kovin niukasti aikaa.

Jos ajatellaan, että nyt tämän hallituskauden aikana haluttaisiin aidosti saada sote vietyä eteenpäin, niin silloin eduskunnan pitäisi pystyä käsittelemään nämä kaikki osat perusteellisesti, niin ettei syntyisi sellaista tilannetta, että ensi hallituskaudella huomataan, että vahinko pääsi syntymään ja ihmisten perustalviokudet eivät toteudukaan. Siitä tässä huolella on kysymys. Se ei ole kritiikki, arvoisa ministeri, teitä kohtaan henkilökohtaisesti, [Puhemies koputtaa] vaan se on kritiikki hallitusta kohtaan.

16.50 Jaana Laitinen-Pesola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me kansanedustajat tulemme hyvin erilaisista maakunnista, ja täytyy sanoa, että oma kotimaakuntani on käyttänyt ensihoidossa tulokseksista monituottajamallia, ja väitän, että emme pärjaisi ilman monituottajamallia. Siinä mielessä mitään dramaattista ei ole tässä tapahtumassa.

Mielestäni siinä, että meillä on talvetluntuottajia käytettävissä, tulee tavoitteena ensisijaisesti olla, niin kuin on ollutkin, viiveen lyhentäminen hätätilapotilaan tavoittamisessa. Minusta se on järkevää, että silloin meillä on kaikki mahdolliset resurssit käytössä.

Kuten edustaja Laihon, myös minun työurani on tuolta päivystyksistä, ja olen nähnyt käytännössä sen, miten hyvät mallit toimivat. On tärkeää, että nyt tällä talvetdenhuoltolain muutoksella emme ruineeraa mitään sellaista [Puhemies koputtaa] hyvää käytäntöä, joka on olemassa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Sovitussa ajassa ennätämme vielä edustaja Tanuksen puheenvuoron, ja ministerille 1 minuutin puheenvuoro. Sitten tämä aikaikkuna suljetaan.

16.51 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aivan kuten edellä puhuttiin, minä voin kanssa sanoa, että hyvä yhteistyö eri toimijoiden toteuttamana parhaimmillaan toimii hyvin, ja näin toivoisi jatkossakin olevan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2018 vp

Halusin kiittää ministeriä, että hän avasi tämän ensihoitoon kuulumattomien kuljetusten kilpailutusten taustaa. Sillä tarkoitetaan siis kuljetuksia, joissa potilas ei lääketieteellisin perusteluin arvioituna tarvitse jatkuvaa seurantaa ja hoitoa, ja näihin kuljetuksiin voidaan käyttää erilaisia potilaskuljetusajoneuvoja, paitsi kuljetusambulansseja tai useamman potilaan kuljetukseen soveltuvia potilaskuljetusajoneuvoja, myös erilaisia takseja. Kysyisinkin: kun tässä on kuitenkin tärkeää, että se kilpailutus tehdään oikein ja kilpailutuksessa huomioidaan kaikki tarpeelliset asiat sitä ajatellen, että potilaan tila voi kuitenkin muuttua, vaikka alun alkaen ollaan arvioitu toisin, niin näettekö, että riittävää kilpailutusosaamista kentällä on, [Puhemies koputtaa] vai voisiko sitä vahvistaa?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri, paikalta 1 minuutti.

16.52 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä täydennyksenä näihin viimeisiin puheenvuoroihin:

Siis se olemassa oleva mahdollisuus toteuttaa nämä palvelut monituottajamallilla säilyy, mutta uusi lainsäädäntö ehkä selkeämmin vielä lokeroi kullekin oman roolin tässä isossa palvelukokonaisuudessa. Yksi iso osa tätä on se, että yksityinen ei ole mukana siellä, missä ollaan viranomaistehtävien kovassa ytimessä.

Aivan totta, kuten täällä todettiin: Tämä muutos näyttäytyy nyt hirvittävän erilaisena, suurempana tai pienempänä, riippuen ihmisten kotimaakuntataustasta, koska meillä on ollut vahva päätäntävalta alueilla toteuttaa nämä palvelut niiden parhaaksi katsomalla tavalla. Arvoisa puhemies, tuo päätäntävalta hyvin vahvasti säilyy, lukuun ottamatta tätä EU-edellytykseen nojaavaa potilassiirto-osuutta, joka pitää kilpailuttaa. Siihenkin oma pelastustoimi voi osallistua yhtiömuotoisena. Ennen kaikkea oleellista on se, että jos markkina-puutetilanne muodostuu, niin silloin se joka tapauksessa pitää turvata omana julkisena tuotantona. [Puhemies koputtaa] Mutta koska keskuudessamme on myös yrittäjyyttä tällä alalla, [Puhemies koputtaa] niin sillekin tässä kokonaisuudessa oma kolo on löytynyt.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 16.54.

Keskustelua jatkettiin kello 18.57.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 7 käsittelyä.

Keskustelu ei jatkunut.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.